

פחד דוד

פרשת
וישב

כ"ג כסלו
תשע"ו

795

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוך רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוך רבי חיים פינטו זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

התורה נקנית בהכנעה

שבא וניגש ללימוד התורה מתוך ענוה והכנעה, ולכן זכה יוסף ללמוד מפי יעקב אביו את כל התורה שלמד משם ועבר תוך זמן קצר.

וארע עמי שבאה לפני אשה והתנתה בפני את כאבה וצערָה על כך שבנה הקרוי שמואל מאכילה מרורים, והוא לא כאותו שמואל הנביא אשר כל הנשים בזמן שמואל קראו את שם בנם כשמו, מפני ששמעו בת קול שמכריזה ואומרת שעתידיה אשה ללדת בן ושמואל שמו, והוא יהיה שקול כמשה ואהרן (מדרש שמואל פ"ג). ואמרה בפני אותה אשה שבזמן שהם קראו את השם שמואל לילדם, הם קיוו שילך בדרכו וידבק באורחותיו של שמואל. והקשתה לפני אותה אשה, מדוע שמואל שלי ממרר את חיי ואינו הולך בדרכך שמואל הנביא.

סיפרתי לאשה השרויה בצער שכאשר חנה קראה לבנה שמואל, היא התכוונה ששמו א-ל, דהיינו, ששמו כשם הקב"ה. ובאותו זמן שיצאה הבת קול משמים אמרה חנה - יהי רצון שאותו תינוק שעתידי להיוולד יהיה ממני, ויהיה נביא השקול כנגד משה ואהרן, כדכתיב "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו" (תהלים צט, ו).

וראיתי למרן הרב שך זצ"ל שכתב, שכיום ישנן אנשים הבוחרים בשם זה לילדם, אך אינן מודעים למהות העמוקה המסתתרת מאחורי שם זה.

והוספתי ואמרתי לאותה אשה שאם היא קראה בשם זה לבנה, הרי שמציאות זו מחייבת אותה לגלות מסירות נפש ללימודו ועלייתו בתורה ויראת שמים, כשם שחנה דאגה לעתידו של בנה ושמה את עריסתו בבית המדרש כבר מן היום הראשון שנגמל, על מנת שאוזניו תקלוטנה את דברי התורה.

נאמר "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו". שמואל הנביא זכה להדמות למשה ואהרן ולהיכלל בקוראי שמו של ה' יתברך, משום ההתבטלות והענווה המופלגת שהייתה בו. וכפי שמובא בנביא, ששמואל היה עובר ממקום למקום ושומע את קשיי העם, ולא נתיישב במקום אחד וחיכה שכולם יבואו אליו (במד"ריח, י). וזהו כמיתדם של משה ואהרן, שאהרון היה אוהב שלום ורודף שלום, שלא היה חס על כבודו אלא היה הולך אצל האנשים ומשכין שלום ביניהם. וכן משה רבנו שלא שת ליבו לכך שהוא מנהיגם של ישראל, ובזמן מחלוקת קורח ועדתו הוא בא לפני דתן ואבירם על מנת לפייס דעתם.

ואם כן לאור האמור אנו למדים שכדי לרכוש קניינים בתורה ולזכות להתעלות רוחנית, יש לנהוג בשפלות קומה ולאמץ את הביטול וההכנעה, כפי שמצינו אצל יוסף הצדיק, משה אהרון ושמואל הנביא, וכפי שהבאנו לעיל, אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה, דהיינו, שממית את מידותיו הרעות.

"אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם" (בראשית לז, ב)

'אלה תולדות יעקב יוסף, יש להתבונן מדוע נאמר אלה תולדות יעקב יוסף, הרי תולדותיו היו רבים. ומסבירים המפרשים (ילקוט שמעוני בראשית רמז קמ, והובא ברש"י) שכל התורה שלמד יעקב אבינו לימדה ליוסף בנו, כך שכל התורה שהייתה ביעקב הייתה גם ביוסף, ולכן נאמר 'אלה תולדות יעקב יוסף'. והדבר תמוה, היות ואובן היה בכור השבטים וגדול בשנים רבות מיוסף, ולמרות זאת יוסף הספיק ללמוד תורה אף יותר מאחיו הבכור. וכן מצינו שנוהגים (יומא לה, ב ועוד) לכנות את יוסף בשם "יוסף הצדיק".

והדבר הוא לפלא, מדוע דווקא את יוסף מכנים בתואר זה, על אף שצדקות שאר השבטים הייתה גדולה מאוד ולא נפלה מזו של יוסף.

ונראה להשיב על אלו השאלות שהכל נובע משורש אחד, והוא האמור על יוסף "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה". יוסף הצדיק שם עצמו כנער לפני בני השפחות, משמע, שהקטין עצמו והמעט מערכו בכך שהעניק יחס מיוחד לבני השפחות ולא התנשא עליהם. ורש"י מציין שיוסף היה מסלסל בשער, והיינו שהיה יפה מאוד, ומכוח זה היה יכול להתגאות על בני השבטים. וכן מצאנו שיעקב אבינו העניק לבנו יוסף יחס מועדף ותפר לו כתונת פסים, והנה למרות כל זאת יוסף נשאר בענוותנותו הרבה וגילה חיבה לבני השפחות ובכך התמיד במעלתו.

בהמשך הזמן, כאשר יוסף נתגלגל למצרים והתמנה להיות מלך, היה ביכולתו להדיח את פרעה ולהפילו מכיסאו, שהרי ידע שפה אחת יותר ממנו (סוטה לו, ב), אך יוסף הצדיק חש הכרת הטוב לפרעה על כך שמינהו להיות מושל על כל מחוזות מצרים, ועל כן לא קם כנגדו.

אם כן מצינו שיוסף ניחן בענווה יתירה והיה נוהג להקטין עצמו ולהמעט מערכו, למרות ששלט בכל השפות כולם וידע לפתור חלומות שכל חרטומי מצרים נתקשו בהם. ובמקום שיוסף יתגאה וירום לבבו, אדרבה, הוא המשיך להישאר בענווה שלו, וזהו מאמר הפסוק "והוא נער את בני בלהה", שהיה מתנער ומנער את עצמו מן הגדולה בפני בני השפחות.

ולאחר עיון בפסוקים רואים שדווקא יוסף מכל אחיו מכונה 'צדיק', וכן הוא זה שזכה ללמוד את כל תורת יעקב, משום שבכל דרכיו גילה הצטנעות וענוה. והתורה נקנית בדיבוק חברים ובהתבטלות לפני הזולת, כשם שיוסף התבטל לפני בני השפחות, והנושא בעול עם חברו זוכה לדברים הרבה. וכמו כן אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות סג, ב), דהיינו,

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 15:59 | 16:13 | 16:03 | 16:18

מוצאי שבת 17:15 | 17:16 | 17:14 | 17:18

רבינו תם 17:52 | 17:48 | 17:49 | 17:53

המולד ביום ששי בשעה 7 ו-19 דקות ו-12 חלקים
ראש חודש טבת ימים שבת וראשון

הילולא דצדיקיא

כג - רבי בן ציון אלפס

מח"ס 'מעשה אלפס'

כד - רבי מסעוד שטרית

'בבא סיד'

כה - רבי אברהם הררי רפול

כו - רבי אברהם בן דוד

הראב"ד

כז - ר' אברהם יצחק הכהן קאהן

אדמו"ר מתולדות אהרן

כח - רבי עזרא חמוי

כט - רבי ישראל פרידמן

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אשרת כניסה ללא דרכון

שנתיים קודם פטירת כ"ק אבא זיע"א זכינו שישתתף איתנו בהילולת הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א במרוקו.

בין המשתתפים בהילולא נועד להיות גם האדון מסעוד בן חיון ע"ה שהיה יהודי יקר, גומל חסדים, אשר עזר לי מאד בתחילת דרכי. בימי חייו סייע רבות בהקמת המוסדות הקדושים והיה קשור בנפשו למשפחתנו המעטירה.

כשאבא שמע שמר בן חיון עתיד להשתתף בהילולא, הוא ביקש ממני שאלך לקבל את פניו בשדה התעופה של מרוקו, בקזבלנקה. וכך עשיתי.

כשמר בן חיון הגיע לשדה התעופה בקזבלנקה - הופתענו גלות שהוא לא יכול להיכנס למרוקו, כיון שתוקף הדרכון שלו פג ולכן לא ניתן לתת בידו אשרת כניסה. מדרך הטבע היה נראה שלא קיים כל פתרון לבעייתו של מר בן חיון, ואנחנו הבנו שלמרות הכאב שבדבר הוא יאלץ לשוב על עקבותיו ולחזור לפריז.

כל אותו הלילה שהייתי עימו בשדה התעופה, ניסיתי לעודדו במצוקתו ואמרתי לו:

"אם אבא ביקש שאתלווה אלך - פרוש הדבר שהוא ברך אותך שתשתתף איתנו בהילולא".

מר בן חיון שמע את דבריי וקיווה גם הוא לנס שיושיע אותו מצרתו.

למחרת בבוקר הבחנתי לפתע פתאום באחת הפקידות שנכנסה לעבוד במקום. פניתי למר בן חיון והצעתי לו שייגש אליה ויספר לה את כל העניין, שהרי מה יש לו להפסיד מכך? ומי יודע, אולי ממנה תצמח לו הישועה?

מר בן חיון עשה כעצתי וסיפר לפקידה על בעייתו.

הפקידה שמעה את הבעיה ושלחה אותו אל המנהל הראשי, כיון שרק בסמכותו לסייע במצבים שכאלו. מר בן חיון נכנס לחדרו של המנהל ואני נשארתי בחוץ.

במשך שעה ארוכה שוחח המנהל עם מר בן חיון, ואני חיכיתי במתח רב לשמוע מה הוחלט בעניינו.

בזמן שמר בן חיון היה במשרדו של המנהל הבחנתי לחרדתי שהטיסה לפריז עליה מר בן חיון אמור לעלות - יצאה לדרך, המטוס נעל את דלתותיו והחל אט אט להמריא לשחקים. הבנתי שמר בן חיון הפסיד גם את הטיסה הזו ויאלץ קעת לחכות לטיסה הבאה לפריז.

זמן מה לאחר מכן, יצא מר בן חיון ממשרד המנהל כשחיוך גדול נסוך על פניו וסיפר שלפנים משורת הדין המנהל נתן לו אישור מיוחד לשהות במרוקו ללא דרכון במשך שבוע ימים, שזה בדיוק משך הזמן המתאים לשהותו בהילולא.

באותם רגעים היינו כחולמים. ראינו בחוש את ידו הגדולה של הקב"ה אשר קיבל את תפילתו של

אבא זיע"א ונענה לבקשתו שגם מר בן חיון יזכה להשתתף בהילולא.

מאוחר יותר סיפר לי מר בן חיון שמנהל שדה התעופה חקר אותו ושאל על מעשיו ועל עברו, עד שהתברר לפתע שהם חברי ילדות ולמדו יחדיו בבית הספר. מרוב התרגשות התחבקו השניים, והמנהל סידר לו מיד את אשרת הכניסה המיוחדת.

כשהגענו למקום ההילולא חפצתי לעשות מעשה קונדס, ולהערים מעט על אבא זיע"א, ועל כן ביקשתי ממר בן חיון שימתין בחוץ מספר רגעים, ואני נכנסתי פנימה לחדרו של אבא ואמרתי לו:

"אבא, למר בן חיון לא הייתה אשרת כניסה למרוקו והוא חזר לצרפת!"

"לא ייתכן!" אמר לי אבא זיע"א בביטחון גמור, "אני רואה לנגד עיניי שבן חיון ישתתף בהילולא".

כך המשיך כשעיניו צופיות למרחוק. מיד צחקתי והודיתי בפניו שאכן בניסי ניסים זכה מר בן חיון להגיע להילולא. והייתה לכולנו שמחה גדולה מהדבר.

הנה אבא זיע"א ידע שאדון בן חיון יעבור בסייעתא דשמיא בשלום את כל המכשולים שיעמדו בדרכו ויזכה להגיע להילולא, כי תפילתו של אבא הייתה מקובלת ורצויה בשמים. כמאמר הפסוק: "רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם" (תהילים קמה, יט).

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

כשמתעטפים בציצית, העיטוף נעשה בעמידה ולא בישיבה.

הטעם לכך הוא משום שמצות הציצית נלמדת בגזירה שוה: ממצות ספירת העומר שבשתייהן נאמר בתורה 'לכם'. וכשם שמצות ספירת העומר נעשית בעמידה (כפי שדרשו חז"ל "אל תיקרי בקמה אלא בקומה"), כך מצות העטיפה בציצית נעשית בעמידה.

מצינו עוד מצוות שברכותיהן בעמידה: עומר. קידוש לבנה. ציצית. שופר. לולב. סוכה. מילה.

טעם אחר מובא ב'אבודרהם', שכל מצוה שאין בה הנאה - מברכים עליה מעומד.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"כה אמר ה' על שלשה" (עמוס ב. ג.)

הקשר לפרשה: בהפטרה יש רמז למכירת יוסף הצדיק, כפי שכתוב: "על מכרם בכסף צדיק". כפי שמכירת יוסף מתוארת בפרשתינו.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

יוצר מחסום לתפילה

על ידי שהאדם פוגם את פיו בדיבורים אסורים, אזי גם דברי קודש שהוא אומר בפיו נמנעים מלעלות למעלה, כמבואר בזוהר שמכח הדיבורים האסורים שאומר האדם מתעוררות רוחות הטומאה, וכשהאדם מוציא אחר כך מפיו דברי קדושה מקדימות אותן רוחות טומאה ומטמאות את דברי הקדושה, וכביכול נחלש כח הקדושה.

וכיון שדברי התורה והתפילה שלנו אינם יכולים לעלות למעלה, מאין יבוא עזרינו לביאת המשיח.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מכירת יוסף והתביעה על האחים

"ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו. ויקחהו וישליכו אותו הברה והבור ריק אין בו מים". (בראשית לז, כג-כד)

בעניין השלכת יוסף לבור על ידי אחיו עולות מספר קושיות המעוררות תמיהה רבה.

האחת, כיצד יתכן שהשבטים, "שבטי י-ה עדות לישראל", עשו מעשה שיש בו מן האכזריות, שבתחילה רצו להרוג את יוסף ואחר כך הקלו מעליו את הדין ומכרוהו לאורחת ישמעאלים.

השאלה השניה מתעוררת לאור דברי חז"ל (מדרש משלי א) האומרים, שעשרה הרוגי מלכות הינם גלגולם של השבטים, שבאו במותם לכפר על מעשה המכירה. אם כן, ממה נפשך, אם השבטים צדקו במעשם, מדוע נענשו, ואם לא צדקו בזה המעשה, מדוע הקב"ה השתתף בשבועתם (תנחומא וישב ב), הרי לא יתכן שהקב"ה ייתן יד לדבר שיש בו אי צדק.

והקושיה השלישית היא, על שום מה יוסף הצדיק, שהיה כבר נער בוגר כבן שבע עשרה, לא הציע לישמעאלים להשיבו לאביו, ותמורתו יקבלו ממנו כסף וזהב עשרת מונים. ובאמת האחים השביעו את יוסף שלא ישוב בחזרה, והוא קיבל את שבועתם. ולכאורה נראה בזה שיוסף הצדיק עליו את מעשיהם.

ונראה לבאר, שהעונש שהטילו האחים על יוסף נבע מכך, שלפי מדרגתו היה חייב מיתה, אם מצד זה שחלם חלום שיש בו פגם בכיבוד הורים, שהוריו משתחווים אליו, ואם מצד זה שמרד במלכות יהודה. ועוד, שהביא את דיבת האחים רעה לפני אביו. זאת אומרת שהאחים דקדקו עמו כחוט השערה ולכן דנו אותו למיתה.

וכאשר שמע יוסף את אחיו דנים בעניינו, קיבל עליו את הדין, משום שידע שראוי הוא לעונש כיוון שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. ובמשך השנים יוסף לא הודיע לאביו שהוא חי מכיוון ששתיקת הצדיק כהודאה, שעונש זה לא בא עליו בחינם.

חז"ל אומרים (מובא בסדר הדורות ב"א ר"ו) שיוסף בדרכו עצר את אורחת הישמעאלים וביקש מהם להשתטח על קבר אימו, על אם הדרך. ושם על קבר אימו הוא שמע את קולה של רחל בוקע מן האדמה באומרה לו, שיצדיק עליו את הדין ועליו לקבל זאת ללא פקפוק. לאור כל זאת זו הסיבה שהקב"ה השתתף עמם בשבועתם, כיון שראה אותם דנים דין אמת, ואפילו יוסף מקבל עליו את הדין, ועכשיו כשהוא נמצא בצרה הוא עושה חשבון נפש ורואה עד כמה היה צריך לכלכל את דבריו במשפט.

אם כן נותרה השאלה, מדוע האחים בכל זאת נענשו. אלא, כאשר בן חוטא לאביו, הוא זוכה למכה הגונה ממנו, כתוצאה מכך הבן בוכה ומתחנן על נפשו. ואמנם, האב ממשיך להכות את בנו, כי הוא ראוי לכך, אך הוא עושה זאת בחמלה יתירה. אף השבטים בהבחינם שיוסף בוכה על מר גורלו, למרות שהצדק עמם, היה עליהם להקל על עונשו, להמתיק את גזר דינו ולא להשליכו לבור מלא נחשים ולמוכרו לעבד, אלא להתנהג איתו כאותו אב רחמן שהמשיך להכות את בנו, אך במתינות.

אם כן התביעה כלפי האחים הייתה לא רק על עצם פסק הדין שהטילו על יוסף, כי באמת היה ראוי לכך, ואף הקב"ה השתתף עמם בשבועתם. אלא שהיה להם להמתיק את עונשו בשל מידת הרחמים המתבקשת מכל יהודי ויהודי, ובמיוחד בדרגתם.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

שוין בתולדותיהם

"אלה תולדות יעקב יוסף". (בראשית לז. ב)

א"ר שמואל בר נחמן "אלה תולדות יעקב יוסף" לא היה צריך לומר כן אלא "אלה תולדות יעקב ראובן", אלא מה תלמוד לומר "יוסף"? אלא שכל מה שאירע לזה אירע לזה: מה זה נולד מהול אף זה נולד מהול. מה זה אמו עקרה אף זה אמו עקרה. מה זה אמו ילדה שנים אף זה אמו ילדה שנים. מה זה בכור אף זה בכור. מה זה נתקשה אמו בלידה אף זה נתקשה אמו בשעת לידה. מה זה אחיו שונא אותו אף זה אחיו שונאים אותו. מה זה אחיו בקש להרגו אף זה בקשו אחיו להרגו. מה זה רועה אף זה רועה. מה זה נשטם וזה נשטם. זה נתברך בעושר וזה נתברך בעושר. זה יצא לחוצה לארץ. זה יצא לחוצה לארץ. זה נשא אשה מחוצה לארץ וזה נשא אשה מחוצה לארץ. זה הוליד בנים בחוצה לארץ וזה הוליד בנים בחוצה לארץ. זה ליווהו מלאכים וזה ליווהו מלאכים. זה נתגדל ע"י חלום וזה נתגדל ע"י חלום. זה נתברך בית חמיו בשבילו וזה נתברך בית חמיו בשבילו. זה ירד למצרים וזה ירד למצרים. זה כלה את הרעב וזה כלה את הרעב. זה משיב ע"י חלום וזה משיב ע"י חלום. זה מת במצרים וזה מת במצרים. זה נחנט וזה נחנט. זה העלו עצמותיו וזה העלו עצמותיו.

(מדרש רבה")

הקדוש ברוך הוא חותם

"וישמע ראובן ויצילהו מידם". (בראשית לז. כא)

א"ל הקב"ה אתה פתחת בהצלה תחלה חיך שאין מפרישין ערי מקלט תחלה אלא בתחומך הדא הוא דכתיב את בצר במדבר בארץ המישור לראובני למדתך תורה דרך ארץ שכשהאדם עושה מצוה יהא עושה אותה בלב שמח. שאילו היה יודע ראובן שהקב"ה כותב אחריו וישמע ראובן ויצילהו מידם בכתפיו היה טוענו ומוליכו אצל אביו. לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביאים כותבין אותה. ועכשיו שאין נביאים מי כותב אותה? אליהו ומשיח והקב"ה חותם. הדא הוא דכתיב (מלאכי ג. טז) "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו".

(ילקוט שמעוני")

תפילת העינים

"ותשב בפתח עינים אשר על דרך תמנתה". (בראשית לח. יד)

אמר רבי אמי; חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו מקום ששמו פתח עינים. ומהו בפתח עינים? אלא מלמד שתלתה עיניה בפתח שכל העינים תלויות בו, ואמרה "יהי רצון מלפניך ה' א-להי שלא אצא מן הבית הזה ריקנית".

(מדרש רבה")

מקדים תפילה

"וירא אדוניו כי ה' אתו". (בראשית לט. ג)

וכי פוטיפר רשע היה, רואה שהקב"ה עמו? ומה הוא "כי ה' אתו"? אלא שלא היה שמו של הקב"ה אז מפיו. היה נכנס לשמשו והוא היה מלחש ואומר "רבון העולם אתה הוא פטרונך, תנני לכן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ובעיני פוטיפר אדוני". ופוטיפר אומר לו "מה אתה מלחש? שמה כשפים אתה עושה ל?" והוא משיבו "לא. אלא אני מתפלל שאמצא חן בעיניך". לפיכך כתיב "וירא אדוניו כי ה' אתו".

(מדרש תנחומא")

פרקים במסכת חינוך הבנים

פלגי מים

משנת החינוך אוצרת בקרבה כמה אסכולות חינוכיות המאירות לנו ההורים את תורת הנפש, זו שמסייעת לנו להכיר את נפש האדם.

הנפש, כידוע היא שופעת צרכים משלה, טבועים בה אורחות, רגשות, אשר לפיהן היא נפעלת ופועלת. בכדי להשפיע על הנפש, בצורה בריאה ויציבה, ובכדי להשתמש בכוחות הנפש הקיימים, להשיג את מטרת החינוך, ובכדי שלא להתנגש בשוגג בכוחות נפש מוטבעים, אשר עלולים להוות מחסום בחינוך. או כשמתגלים קשיים שונים בחינוך, קשיים כאלו ששורשיהם עמוקים מתחת פני השטח, החבויים באופי טבע נפשו של הילד, בכדי לפתור אותן עלינו להעמיק חקר בתורת הנפש.

תורתנו הקדושה, תורת חיים, מלמדת אותנו יסודות וכללים רבים בהכרת נפש האדם. היסודות שזורים בספרי התנ"ך ובספר משלי בפרט. במשנה, ובמסכת אבות בפרט. בגמרא, ובדברי אגדה בפרט. וכמו שאר ספרי הראשונים והאחרונים, ספרי יראה ומוסר, חכמי התורה לדורותיהם, אם במפורש ואם ברמזיה, חרטו לדורות את חכמת הכרת נפש האדם. וחכם יוסיף לקח, מביני מדע יודעים ליקח מדבריהם עצה ותושיה לכל אדם בכל זמן באשר הוא.

באיגרת החינוך ממור"ה הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

בנה הקטן של גברת אלטית, חיים, היה חולה מאד, וכפסע היה בין החיים ובין המות. כשאמו הבחינה במצבו החמור, היא הרימה את ידיה אל השי"ת ואמרה: "ה' יש לי רק בן אחד".

לאחר מכן נטלה את שבע הצמידים מעל ידיה, וחשבה בלבה: את שבע הצמידים הללו אני אתן מחר מתנה לכ"ק רבי חיים פינטו זיע"א. וכיון שאני יודעת שהוא יחלק את שבע הצמידים הללו לעניים, לכן אני מבקשת ממך, השי"ת. תעשה משהו עבור הילד שלי.

שעה קלה לאחר מכן, הגיע הרופא לביתה, בדק את הילד ואמר לה: "גברת. לבנך נותרה רק שעה אחת לחיות".

תגובת האם לא הותירה ספק על גודל אמונתה בהשי"ת: "העבודה שלך, כך אמרה לרופא, היא לרפאות חולים ולהציל חיים אבל לא לקבוע מי יחיה ומי ימות, השי"ת הוא עושה ניסים ונפלאות הוא ממיית ומחיה".

לאחר זמן מה החל הילד להזיע, ולאחר דקות אחדות הוא כבר הניע את אברי גופו כעבור זמן מה, הוא אף ביקש לשתות מים. עד שהוא קם והחל ללכת. אז הבחינו הכל בנס הגדול והשמחה היתה רבה.

למחרת בבוקר, בשעה שש, נשמעו דפיקות על הדלת. כאשר נפתחה הדלת, עמד בפתח כ"ק רבי חיים זיע"א יחד עם משמשו, כשהוא שואל: "האם הכל בסדר?" "כן. הכל בסדר", השיבה גב' אלטית.

"אם כן, ביקש הצדיק - הביאי לי את שבע הצמידים ששייכים לי".

גב' אלטית נדהמה. היא שאלה את כ"ק רבי חיים זיע"א: "מנין כבוד הרב יודע מכך, והרי את הנדר של שבעת הצמידים, לא הוצאתי מהפה, רק חשבתי עליהם בלבי?".

השיב לה הצדיק רבי חיים זיע"א ואמר: "אמת, נכון הדבר, שלא הוצאת בפיו את הנדר. אולם בשעה שאת התפללת, בדיוק אז היה חסר לי כסף כדי לשלם את החובות הרובצים עלי. וכאשר חשבת על כך, השי"ת הכניס בי את המחשבה הזאת, כדי שאני אדע מכך".

יחד, מתוך סבלנות יתרה המתבטאת ברגיעה ושלוות נפש ומאור פנים, ולשוחח בנעימות ובידידות, כשיחת רעים אהובים. זהו בעצם זמן איכות שבו ניתן לשוחח עם הילדים על ענייני אמונה, ביטחון, תורה, מצוות מידות טובות. לספר להם סיפורי צדיקים ואמרות חכמים, וכך בעצם להרעף עליהם טללי תורה ומצוות. על העברת מסרים באופן שכזה אמרו קדמונים: דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב

הרעיון נשמע פשוט וקל. ולמרבה הפלא לא לכולם. פשוט, כולם מסכימים, אך לא קל. המשימה החינוכית והכרת נפש הילדים וצרכיהם נתפסת משימה זו כבלתי ניתנת לביצוע. הורים רבים טוענים או שחושבים שאין להם מספיק זמן, מידת סבלנות היא מצרך חיוני אך נדירה במחוזותינו.

כולנו מכירים יידיים, שכנים, קרובי משפחה, או אולי אנו בעצמנו המוכנים לפזר הון רב לחונכים ומחנכים שישבו וילמדו עם בניהם, ישנו איתם את הלימודים ויקדמו אותם. חלילה, אינם מזניחים חלילה את חינוך בניהם. הם יעשו לצורך זה הכל - מלבד להקריב מזמנם, להקדיש זמן והרבה סבלנות וידידות לילדים, ולנהוג בהם בסבלנות.

וכפי שפתינו בראשית היריעה, הכרת נפש הילד וצרכיו, מסייעת להעלאת המודעות בגודל החשיבות העצומה והתועלת האדירה של העמקת הקשר שלהם עם הילדים וטיפול הידידות ביניהם. אילו היה להורים מושג על העוצמה החינוכית של הקשרים הללו אשר אין להם מחליף, כי אז הם היו משקיעים הרבה יותר זמן עם הרבה יותר חשק ושמחה פנימית.

רצונם של ההורים לראות בהצלחת וקידום בנם, היה מכריע בקלות את חוסר הזמן וקוצר הרוח. על כך ועוד בעזה"י ביריעה הבאה.

שליט"א, צוטטו דברים בשם האדמו"ר מפייאסצנא זצ"ל הי"ד, בפתחת ספרו המופלא "חובת התלמידים", במאמר הנקרא "שיח עם המחנכים והאבות", בשפתו הנרגשת והציווית:

"שלמה המלך לא את תכלית החינוך בלבד הודיענו, שתכליתו להביאו אל "גם כי יזקין לא יסור ממנה", אלא גם את האופן והאמצעי איך לבוא אליו, באר לנו במילים - "חנך לנער על פי דרכו" - שזה הוא העיקר. כי המצוה והמרגיל בלבד אינו צריך ליתן לב אל הבן והתלמיד, לדעת את טבעם ושכלם וכו', עליו רק לצוות עשה כך וכך ודי לו. גם אינו מרגיש חוב בעצמו לטפל בכל תלמיד ותלמיד בפני עצמו. יוכל הוא לצוות להרבה תלמידים בני גיל אחד ציווי אחד: עשו כך וכך. כי לא בתלמיד ובבן, רק בו במצוה לבד - הדבר תלוי. הוא יצוה וזאת כל פעולתו".

"אבל המחנך שרוצה לגלות את נשמת התלמיד הטמונה והגנוזה בו, לגדלה ולהבעירה שתבער באש של מעלה למרום וקדוש וכולו, אף כוחות גופו בקדושה יתגדלו ולתורת ה' ישתוקק, מוכרח הוא להרכין את עצמו אל התלמיד המתחנך על ידו, ולחדור אל תוך קטנותו ונמיכותו, עד אשר יגיע אל ניצוץ נשמתו, להוציאה, להצמיחה ולגדלה".

"וכיון שכן לא בכל הנערים שווה הוא החינוך. תלוי הוא בכל נער ונער כפי טבעו, דעתו, מידותיו וכו'. ואותם על המחנך להכיר. ולא די לו למחנך אם רק את עצמו ודעתו בלבד יכיר. כי גם במתחנך הדבר תלוי, לא בדעתו וכוחות עצמו בלבד ישמש ויפעל, יצוה ויורה, רק גם בדעת וכוחות התלמיד יאחז, ישמש ויפעל. ולא מה שיצוה ויחנך לזה, יצוה ויחנך לתלמיד אחר השונה ממנו בטבע, רצון, מידות וכו'. וזה רמז לנו שלמה המלך - "חנך לנער על פי דרכו" - על פי דרכו של כל אחד ואחד".

עלינו להקדיש זמן מתוכנן מראש, לשבת עם כל ילד בנפרד או עם כל הילדים